

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 11ης Νοεμβρίου 1997 *

Στην υπόθεση C-251/95,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Bundesgerichtshof προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

SABEL BV

και

Puma AG, Rudolf Dassler Sport,

η έκδοση προδικαστικής απόφασεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, C. Gulmann (εισηγητή), H. Ragnemalm και M. Wathelet, προέδρους τμήματος, G. F. Mancini,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann και L. Sevón, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs

γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Puma AG, Rudolf Dassler Sport, εκπροσωπούμενη από τον W. Hufnagel, Patentanwalt,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Catherine de Salins, υποδιευθύντρια στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον P. Martinet, γραμματέα στην ίδια διεύθυνση,
- η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενη από τον A. Bos, νομικό σύμβουλο του Υπουργείου Εξωτερικών,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την L. Nicoll, του Treasury Solicitor's Department, επικουρούμενη από τον M. Silverleaf, barrister,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους J. Grunwald, νομικό σύμβουλο, και B. J. Drijber, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της SABEL BV, εκπροσωπούμενης από τον R. E. P. de Ranitz, δικηγόρο Χάγης, της Βελγικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον A. Braun, δικηγόρο Βρυξελλών, της Γαλλικής Κυβερνήσεως εκπροσωπούμενης από τον P. Martinet, της Κυβερνήσεως του Λουξεμβούργου, εκπροσωπούμενης από τον N. Decker, δικηγόρο Λουξεμβούργου, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενης από την L. Nicoll, επικουρούμενη από τον M. Silverleaf, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον J. Grunwald, κατά τη συνεδρίαση της 28ης Ιανουαρίου 1997,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Απριλίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με διάταξη της 29ης Ιουνίου 1995, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 20 Ιουλίου 1995, το Bundesgerichtshof υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 40, σ. 1, στο εξής: οδηγία).
- 2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της ολλανδικής εταιρίας SABEL BV (στο εξής: SABEL) και της γερμανικής εταιρίας Puma AG, Rudolf Dassler Sport (στο εξής: Puma), σχετικά με αίτηση καταχωρίσεως στη Γερμανία του σήματος IR 540 894 που απεικονίζεται κατωτέρω,



για προϊόντα που υπάγονται, μεταξύ άλλων, στις κατηγορίες 18: Δέρμα και απομμήσεις δέρματος, προϊόντα από τα υλικά αυτά που δεν υπάγονται σε άλλες κατηγορίες, σακίδια και τσάντες, και 25: Ενδύματα, στα οποία περιλαμβάνονται τα καλσόν, οι κάλτσες μέχρι τον αστράγαλο ή μέχρι το γόνατο, οι ζώνες, οι εσάρπες, οι λαμποδέτες (γραβάτες) και οι τிரάντες· υποδήματα· είδη πιλοποίας.

- 3 Η Puma διατύπωσε αντιρρήσεις κατά της καταχωρίσεως του σήματος αυτού, για τον λόγο, μεταξύ άλλων, ότι ήταν η ίδια κάτοχος του ακόλουθου εικονιστικού σήματος, το οποίο είχε προτεραιότητα λόγω



του ότι ήταν προγενέστερο και είχε καταχωριστεί στη Γερμανία (υπό τον αριθμό 1 106 066), μεταξύ άλλων, για το δέρμα και τις απομιμήσεις δέρματος, τα προϊόντα από τα υλικά αυτά (σακίδια), καθώς και για τα ενδύματα.

- 4 Το Deutsches Patentamt (γερμανικό γραφείο σημάτων και διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας) έκρινε ότι μεταξύ των δύο ως άνω σημάτων δεν υφίστατο σύμπτωση υπό την έννοια του δικαίου περί σημάτων, οπότε απέρριψε τις αντιρρήσεις. Η Puma άσκησε εν συνεχεία προσφυγή ενώπιον του Bundespatentgericht, το οποίο δέχθηκε μερικώς την αίτησή της, κρίνοντας ότι υπήρχε σύμπτωση μεταξύ των σημάτων όσον αφορά τα προϊόντα της SABEL που υπάγονται στις κατηγορίες 18 και 25, τα οποία θεώρησε ίδια ή παρόμοια με τα προϊόντα που υπάγονται στον κατάλογο ειδών που φέρουν το σήμα της Puma. Η SABEL άσκησε ως εκ τούτου αναίρεση, ενώπιον του Bundesgerichtshof, κατά της απορρίψεως της αιτήσεώς της.
- 5 Το Bundesgerichtshof θεώρησε προσωρινώς ότι, κατ' εφαρμογήν των αρχών που μέχρι σήμερα ισχύουν στο γερμανικό δίκαιο σχετικά με την εκτίμηση του κινδύνου συγχύσεως, ο κίνδυνος αυτός δεν υφίσταται, από την άποψη του δικαίου περί σημάτων, μεταξύ των δύο εξεταζομένων σημάτων.

- 6 Τα στοιχεία επί των οποίων το Bundesgerichtshof στήριξε την εκτίμησή του για να καταλήξει στο προσωρινό αυτό συμπέρασμα είναι κατ' ουσίαν τα ακόλουθα:
- Η εκτίμηση περί του κινδύνου συγχύσεως πρέπει να στηρίζεται στην όλη εντύπωση που προκαλούν τα εξεταζόμενα σημεία. Δεν επιτρέπεται να αποχωρίζεται ένα στοιχείο από την όλη προσδιοριστική ένδειξη και να περιορίζεται η εξέταση του κινδύνου συγχύσεως σε αυτό μόνο το στοιχείο. Ωστόσο, μπορεί να θεωρηθεί ότι ένα μεμονωμένο στοιχείο έχει ιδιαίτερη διακριτική δύναμη χαρακτηρίζουσα το σημείο στο σύνολό του και, συνεπώς, σε περίπτωση συμπτώσεως ενός άλλου σημείου με το σημείο που χαρακτηρίζεται συνολικά από το εν λόγω στοιχείο, να γίνει δεκτό ότι υφίσταται κίνδυνος συγχύσεως. Όμως, ακόμη και στην περίπτωση αυτή, η σύγκριση των σημείων πρέπει να γίνεται βάσει του συνόλου των στοιχείων τους και όχι βάσει μόνο των κατ' ιδίαν (χαρακτηριστικών) στοιχείων τους.
 - Ένα σημείο μπορεί να έχει ιδιαίτερη διακριτική δύναμη είτε καθεαυτό είτε χάρη στην αλήγηση που το σήμα έχει στο κοινό. Ο κίνδυνος συγχύσεως είναι τόσο μεγαλύτερος όσο σημαντικότερη είναι η διακριτική δύναμη του σημείου. Ωστόσο, στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεδομένου ότι δεν αναπτύχθηκε κανένα σχετικό επιχείρημα, μπορεί, για τον έλεγχο της ομοιότητας μεταξύ των δύο εξεταζομένων σημάτων, να θεωρηθεί ότι το προγενέστερο σήμα έχει συνήθη διακριτική δύναμη.
 - Η εκτίμηση περί του αν ένα στοιχείο έχει σημασία χαρακτηρίζουσα το σημείο στο σύνολό του εμπίπτει ουσιαστικά στην αρμοδιότητα του δικαστηρίου της ουσίας, το οποίο οφείλει ωστόσο να τηρεί τις αρχές της λογικής και της πείρας. Δεν μπορεί να προσαφθεί νομικό σφάλμα στο Bundespatentgericht διότι υπογράμμισε τη σημασία του εικονιστικού στοιχείου στο σήμα της SABEL και προσέδωσε δευτερεύουσα σημασία στο λεκτικό στοιχείο του σήματος.
 - Πρέπει να καθοριστούν αυστηρές προϋποθέσεις όσον αφορά τον κίνδυνο συγχύσεως μεταξύ των εικονιστικών στοιχείων που στηρίζονται σε περιγραφικό περιεχόμενο και δεν παρουσιάζουν πολλά φανταστικά στοιχεία. Η απεικόνιση ενός εφορμώντος αιλουροειδούς συνιστά εικονιστικό στοι-

χείο, που ακολουθεί πιστά τα φυσικά δεδομένα και αναπαράγει το τυπικό άλμα των αιλουροειδών. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της απεικόνισης του εφορμώντος αιλουροειδούς στο σήμα της Puma, για παράδειγμα το γεγονός ότι χρησιμοποιείται παραστατικό σκιαγράφημα, δεν αναπαράγονται στο σήμα της SABEL. Η αναλογική σύμπτωση μεταξύ του εικονιστικού στοιχείου των δύο σημείων δεν μπορεί επομένως να προβάλλεται προς αιτιολόγηση της υπέρξεως κινδύνου συγχύσεως.

7 Ωστόσο, το Bundesgerichtshof διερωτάται ως προς τη σημασία που πρέπει να προσδοθεί στο εννοιολογικό περιεχόμενο των σημάτων (που εν προκειμένω είναι ένα «εφορμών αιλουροειδές») κατά την εκτίμηση του κινδύνου συγχύσεως — πρόβλημα το οποίο απορρέει ιδίως από την ασαφή διατύπωση του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας, σύμφωνα με το οποίο ο κίνδυνος αυτός «περιλαμβάνει και τον κίνδυνο συσχέτισεως με το προγενέστερο σήμα». Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται συνεπώς αν η απλή συσχέτιση την οποία θα μπορούσε να κάνει το κοινό μεταξύ των δύο σημάτων, μέσω της έννοιας του «εφορμών αιλουροειδούς», δικαιολογεί την άρνηση χορηγήσεως στο σήμα SABEL εντός της Γερμανίας της προστασίας της οποίας τυγχάνουν τα προϊόντα που είναι παρόμοια με τα υπαγόμενα στον κατάλογο των ειδών που καλύπτονται από το έχον την προτεραιότητα σήμα της Puma.

8 Η οδηγία, η οποία μεταφέρθηκε στη Γερμανία με τον Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen (γερμανικό νόμο περί σημάτων και λοιπών διακριτικών σημείων), της 25ης Οκτωβρίου 1994 (BGBl I, σ. 3082), ορίζει, στο άρθρο της 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', τα ακόλουθα:

«1. Ένα σήμα δεν καταχωρίζεται ή, αν έχει καταχωρισθεί, είναι δυνατόν να κηρυχθεί άκυρο:

α) (...)

β) εάν, λόγω της ταυτότητάς του ή της ομοιότητας με το προγενέστερο σήμα και της ταυτότητας ή της ομοιότητας των προϊόντων ή υπηρεσιών που τα δύο σήματα προσδιορίζουν, υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης του κοινού, ο οποίος περιλαμβάνει και τον κίνδυνο συσχέτισης με το προγενέστερο σήμα.»

- 9 Από τη δέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας προκύπτουν τα εξής:

«ότι η προστασία που παρέχει το καταχωρισμένο σήμα, της οποίας σκοπός είναι ιδίως η διασφάλιση της αρχικής λειτουργίας του σήματος, είναι απόλυτη σε περίπτωση ταυτότητας μεταξύ του σήματος και του σημείου και μεταξύ των προϊόντων ή υπηρεσιών ότι η προστασία ισχύει επίσης σε περίπτωση ομοιότητας μεταξύ του σήματος και του σημείου και μεταξύ των προϊόντων ή υπηρεσιών ότι η έννοια της ομοιότητας πρέπει οπωσδήποτε να ερμηνεύεται σε σχέση με τον κίνδυνο σύγχυσης· ότι ο κίνδυνος σύγχυσης, η εκτίμηση του οποίου εξαρτάται από πολυάριθμους παράγοντες, και ιδίως από το κατά πόσον είναι γνωστό το σήμα στην αγορά, από την ενδεχόμενη συσχέτιση με το χρησιμοποιούμενο ή καταχωρισμένο σημείο, από το βαθμό ομοιότητας μεταξύ του σήματος και του σημείου και μεταξύ των προσδιοριζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών, αποτελεί την ειδική προϋπόθεση της προστασίας· ότι τα μέσα με τα οποία μπορεί να διαπιστώνεται ο κίνδυνος σύγχυσης, και ιδίως το βάρος της απόδειξης, υπόκεινται στους εθνικούς δικονομικούς κανόνες τους οποίους δεν θίγει η παρούσα οδηγία».

- 10 Το Bundesgerichtshof αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία έως ότου το Δικαστήριο εκδώσει προδικαστική απόφαση ως προς την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων, και επί του ακόλουθου ερωτήματος:

«Αρκεί, για να γίνει δεκτό ότι υπάρχει κίνδυνος συγχύσεως μεταξύ ενός σημείου που συνίσταται σε λέξη και εικόνα και ενός σημείου που έχει καταχωριστεί μόνον ως εικόνα για τα ίδια ή παρόμοια προϊόντα και δεν είναι ιδιαίτερα γνωστό στο κοινό, το γεγονός ότι οι δύο αυτές εικόνες συμπλήτουν ως προς το εννοιολογικό περιεχόμενό τους (εν προκειμένω ένα εφορμών αιλουροειδές);

Τι σημαίνει συναφώς η διατύπωση της οδηγίας κατά την οποία ο κίνδυνος συγχύσεως περιλαμβάνει και τον κίνδυνο συσχέτισεως με το προγενέστερο σήμα;»

- 11 Με το προδικαστικό ερώτημά του, το Bundesgerichtshof ερωτά κατ' ουσίαν αν το κριτήριο του «κινδύνου συγχύσεως του κοινού, ο οποίος περιλαμβάνει και τον κίνδυνο συσχέτισεως με το προηγούμενο σήμα», που περιέχεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας, έχει την έννοια ότι η απλή συσχέτιση μεταξύ δύο σημάτων στην οποία μπορεί να προβεί το κοινό μέσω της συμπτώσεως του εννοιολογικού περιεχομένου τους αρκεί για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι υφίσταται κίνδυνος συγχύσεως υπό την έννοια της εν λόγω οδηγίας, λαμβανομένου υπόψη ότι το ένα από τα σήματα αυτά προκύπτει από τον συνδυασμό λέξεως και εικόνας, ενώ το άλλο έχει καταχωριστεί μόνον ως εικόνα για τα ίδια ή παρόμοια προϊόντα και δεν είναι ιδιαίτερα γνωστό στο κοινό.
- 12 Πρέπει να υπενθυμιστεί ότι το άρθρο 4 της οδηγίας, το οποίο ορίζει τους πρόσθετους λόγους απαραδέκτου ή ακυρότητας όσον αφορά συγκρούσεις με προγενέστερα δικαιώματα, προβλέπει, στην παράγραφο 1, στοιχείο β', ότι ένα σήμα τελεί σε σύγκρουση με ένα προγενέστερο σήμα όταν, λόγω της ταυτότητάς του ή της ομοιότητας με το προγενέστερο σήμα και της ταυτότητας ή της ομοιότητας των προϊόντων ή υπηρεσιών που τα δύο σήματα προσδιορίζουν, υπάρχει κίνδυνος συγχύσεως του κοινού, ο οποίος περιλαμβάνει και τον κίνδυνο συσχέτισεως μεταξύ των δύο σημάτων.
- 13 Εξάλλου, πανομοιότυπες κατ' ουσίαν διατάξεις περιλαμβάνονται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της οδηγίας, το οποίο ορίζει τις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο δικαιούχος σήματος δικαιούται να απαγορεύει σε τρίτους να χρησιμοποιούν στις συναλλαγές σημεία πανομοιότυπα ή παρόμοια με το σήμα του, καθώς και στα άρθρα 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', και 9, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΚ) 40/94 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1993, για το κοινοτικό σήμα (ΕΕ 1994, L 11, σ. 1).
- 14 Οι Κυβερνήσεις του Βελγίου, του Λουξεμβούργου και των Κάτω Χωρών υποστήριξαν ότι η έννοια του «κινδύνου συσχέτισεως» περιελήφθη, κατόπιν αιτήσεώς τους, στις προαναφερθείσες διατάξεις της οδηγίας, προκειμένου οι

διατάξεις αυτές να ερμηνευθούν σε συμφωνία με το άρθρο 13 Α του ενιαίου νόμου Μπενελούξ περί σημάτων, το οποίο δεν χρησιμοποιεί την έννοια του κινδύνου συγχύσεως, αλλά την έννοια της ομοιότητας μεταξύ των σημάτων για να οριοθετήσει το περιεχόμενο του αποκλειστικού δικαιώματος που παρέχει το σήμα.

- 15 Οι κυβερνήσεις αυτές αναφέρουν μια απόφαση του δικαστηρίου της Μπένελουξ, κατά την οποία υφίσταται ομοιότητα μεταξύ ενός σήματος και ενός σημείου όταν, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων συγκεκριμένων περιστάσεων, ιδίως της διακριτικής ικανότητας του σήματος, το σήμα και το σημείο, εξεταζόμενα καθεαυτά και εν αλληλοσυσχετίσει, παρουσιάζουν ακουστική, οπτική ή εννοιολογική ομοιότητα ικανή να δημιουργήσει συσχέτιση μεταξύ του σημείου και του σήματος (απόφαση της 20ής Μαΐου 1983, Jullien κατά Verschuere, A 82/5, Jur. 1983, τόμ. 4, σ. 36). Η νομολογία αυτή στηρίζεται στην ιδέα ότι, όταν ένα σημείο είναι ικανό να προκαλέσει συσχετίσεις με ένα σήμα, το κοινό συνδέει το εν λόγω σημείο με το σήμα αυτό. Ο σύνδεσμος αυτός μπορεί να είναι επιζήμιος για το προγενέστερο σήμα, όχι μόνον όταν μπορεί να προκαλέσει τη σκέψη ότι τα προϊόντα έχουν ίδια ή συγγενή καταγωγή, αλλά και όταν δεν υφίσταται κίνδυνος συγχύσεως μεταξύ του σημείου και του σήματος. Συγκεκριμένα, οι συσχετίσεις μεταξύ ενός σημείου και ενός σήματος, που οφείλονται στο ότι η πρόσληψη του σημείου αφυπνίζει, συχνά κατά τρόπο ασυνείδητο, την ανάμνηση του σήματος, μπορούν να μεταφέρουν το «goodwill» που συνδέεται με το προγενέστερο σήμα προς το σημείο, καθώς και να αποδυναμώσουν την εικόνα που συνδέεται με το σήμα αυτό.
- 16 Κατά τις κυβερνήσεις αυτές, ο κίνδυνος συσχέτισεως περιλαμβάνει συνεπώς τρεις τυπικές περιπτώσεις: πρώτον, την περίπτωση κατά την οποία το κοινό συγχέει το σημείο και το οικείο σήμα (κίνδυνος άμεσης συγχύσεως)· δεύτερον, την περίπτωση κατά την οποία το κοινό συνδέει τους δικαιούχους του σημείου και του σήματος και τους συγχέει (κίνδυνος έμμεσης συγχύσεως ή συσχέτισεως)· τρίτον, την περίπτωση κατά την οποία το κοινό προβαίνει σε προσέγγιση του σημείου και του σήματος, δεδομένου ότι η πρόσληψη του σημείου αφυπνίζει την ανάμνηση του σήματος, χωρίς ωστόσο να τα συγχέει (κίνδυνος συσχέτισεως κατά κυριολεξία).
- 17 Πρέπει συνεπώς να καθοριστεί αν, όπως υποστηρίζουν οι κυβερνήσεις αυτές, το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', μπορεί να τύχει εφαρμογής όταν δεν

υφίσταται κίνδυνος άμεσης ή έμμεσης συγχύσεως, αλλά μόνον κίνδυνος συσχετίσεως κατά κυριολεξία. Η ερμηνεία αυτή της οδηγίας αμφισβητείται τόσο από την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου όσο και από την Επιτροπή.

- 18 Συναφώς, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι ο προορισμός του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας είναι να εφαρμόζεται μόνον όταν, λόγω της ταυτότητας ή της ομοιότητας των σημάτων και της ταυτότητας ή της ομοιότητας των προϊόντων ή των υπηρεσιών που τα δύο σήματα προσδιορίζουν, «υπάρχει κίνδυνος συγχύσεως του κοινού, ο οποίος περιλαμβάνει και τον κίνδυνο συσχετίσεως με το προγενέστερο σήμα». Από τη διατύπωση αυτή προκύπτει όμως ότι η έννοια του κινδύνου συσχετίσεως δεν λειτουργεί εναλλακτικά προς την έννοια του κινδύνου συγχύσεως, αλλά χρησιμεύει για τη διευκρίνιση του εύρους της. Το γράμμα της διατάξεως αυτής αποκλείει συνεπώς τη δυνατότητα εφαρμογής της αν δεν υφίσταται κίνδυνος συγχύσεως του κοινού.
- 19 Η ερμηνεία αυτή απορρέει επίσης από τη δέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, από την οποία προκύπτει «ότι ο κίνδυνος συγχύσεως (...) αποτελεί την ειδική προϋπόθεση της προστασίας».
- 20 Πρέπει επίσης να τονιστεί ότι η ερμηνεία που παρατίθεται στη σκέψη 18 της παρούσας αποφάσεως δεν έρχεται σε αντίθεση με τα άρθρα 4, παράγραφοι 3 και 4, στοιχείο α', και 5, παράγραφος 2, της οδηγίας, τα οποία επιτρέπουν στον δικαιούχο ενός σήματος που χάρει φήμης να απαγορεύει τη χρησιμοποίηση, χωρίς νόμιμη αιτία, σημείων πανομοιότυπων ή παρόμοιων με το σήμα του, χωρίς να επιβάλλουν την απόδειξη κινδύνου συγχύσεως, τούτο δε ακόμη και όταν τα σχετικά προϊόντα δεν είναι παρόμοια.
- 21 Πράγματι, αρκεί συναφώς να τονιστεί ότι, αντίθετα προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται αποκλειστικά στα

σήματα που χαίρουν φήμης και υπό την προϋπόθεση ότι η χρησιμοποίηση του μεταγενέστερου σήματος, χωρίς νόμιμη αιτία, προκαλεί αδικαιολόγητο όφελος από τη διακριτική δύναμη ή τη φήμη των προγενεστέρων σημάτων ή βλάπτει τα στοιχεία αυτά.

- 22 Όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 18 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας δεν τυγχάνει εφαρμογής αν δεν υφίσταται κίνδυνος συγχύσεως του κοινού. Συναφώς, από τη δέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας προκύπτει ότι η εκτίμηση του κινδύνου συγχύσεως «εξαρτάται από πολυάριθμους παράγοντες, ιδίως δε από το κατά πόσον είναι γνωστό το σήμα στην αγορά, από την ενδεχόμενη συσχέτιση με το χρησιμοποιούμενο ή καταχωρισμένο σημείο, από τον βαθμό ομοιότητας μεταξύ του σήματος και του σημείου και μεταξύ των προσδιοριζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών». Επομένως, ο κίνδυνος συγχύσεως πρέπει να εκτιμάται συνολικά, λαμβανομένων υπόψη όλων των παραγόντων που ασκούν επιρροή στην συγκεκριμένη περίπτωση.
- 23 Αυτή η συνολική εκτίμηση πρέπει, όσον αφορά την οπτική, ακουστική ή εννοιολογική ομοιότητα των εξεταζομένων σημάτων, να στηρίζεται στη συνολική εντύπωση που προκαλούν τα σήματα, λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, των διακριτικών και κυρίαρχων στοιχείων τους. Συγκεκριμένα, από το γράμμα του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας, που χρησιμοποιεί τη διατύπωση «(...) υπάρχει κίνδυνος συγχύσεως του κοινού (...)», προκύπτει ότι ο τρόπος με τον οποίο ο μέσος καταναλωτής του επίμαχου είδους προϊόντος ή υπηρεσίας προσλαμβάνει τα σήματα έχει καθοριστική σημασία για τη συνολική εκτίμηση του κινδύνου συγχύσεως. Ο μέσος καταναλωτής όμως προσλαμβάνει συνήθως ένα σήμα ως μια ολότητα και δεν επιδίδεται σε εξέταση των διαφόρων λεπτομερειών του.
- 24 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να τονιστεί ότι ο κίνδυνος συγχύσεως είναι τόσο μεγαλύτερος όσο σημαντικότερη είναι η διακριτική δύναμη του προγενέστερου σήματος. Δεν μπορεί συνεπώς να αποκλείεται ότι η εννοιολογική ομοιότητα που απορρέει από το γεγονός ότι σε δύο σήματα χρησιμοποιούνται εικόνες συμπίπτουσες ως προς το εννοιολογικό περιεχόμενό τους μπορεί να

δημιουργήσει κίνδυνο συγχύσεως, σε περίπτωση που το προγενέστερο σήμα έχει ιδιαίτερη διακριτική δύναμη είτε καθεαυτό είτε λόγω του ότι είναι ευρέως γνωστό στο κοινό.

25 Ωστόσο, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις της υποθέσεως της κυρίας δίκης, όπου το προγενέστερο σήμα δεν είναι ιδιαίτερα γνωστό και συνίσταται σε εικόνα με λίγα φανταστικά στοιχεία, η απλή εννοιολογική ομοιότητα μεταξύ των σημάτων δεν αρκεί προς δημιουργία κινδύνου συγχύσεως.

26 Συνεπώς στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το κριτήριο του κινδύνου «συγχύσεως του κοινού, ο οποίος περιλαμβάνει και τον κίνδυνο συσχετίσεως με το προγενέστερο σήμα», που περιέχεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας, έχει την έννοια ότι η απλή συσχέτιση μεταξύ δύο σημάτων στην οποία μπορεί να προβεί το κοινό μέσω της συμπτώσεως του εννοιολογικού περιεχομένου τους δεν αρκεί, αυτή και μόνον, για να συναχθεί η ύπαρξη κινδύνου συγχύσεως, υπό την έννοια της προπαρατεθείσας διατάξεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

27 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν οι Κυβερνήσεις του Βελγίου, της Γαλλίας, του Λουξεμβούργου, των Κάτω Χωρών και του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 29ης Ιουνίου 1995 το Bundesgerichtshof, αποφαινεται:

Το κριτήριο του κινδύνου «συγχύσεως του κοινού, ο οποίος περιλαμβάνει και τον κίνδυνο συσχετίσεως με το προγενέστερο σήμα», που περιέχεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων, έχει την έννοια ότι η απλή συσχέτιση μεταξύ δύο σημάτων στην οποία μπορεί να προβεί το κοινό μέσω της συμπτώσεως του εννοιολογικού περιεχομένου τους δεν αρκεί, αυτή και μόνον, για να συναχθεί η ύπαρξη κινδύνου συγχύσεως, υπό την έννοια της προπαρατεθείσας διατάξεως.

Rodríguez Iglesias

Gulmann

Ragnemalm

Wathelet

Mancini

Moitinho de Almeida

Kapteyn

Murray

Edward

Puissochet

Hirsch

Jann

Sevón

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 11 Νοεμβρίου 1997.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias